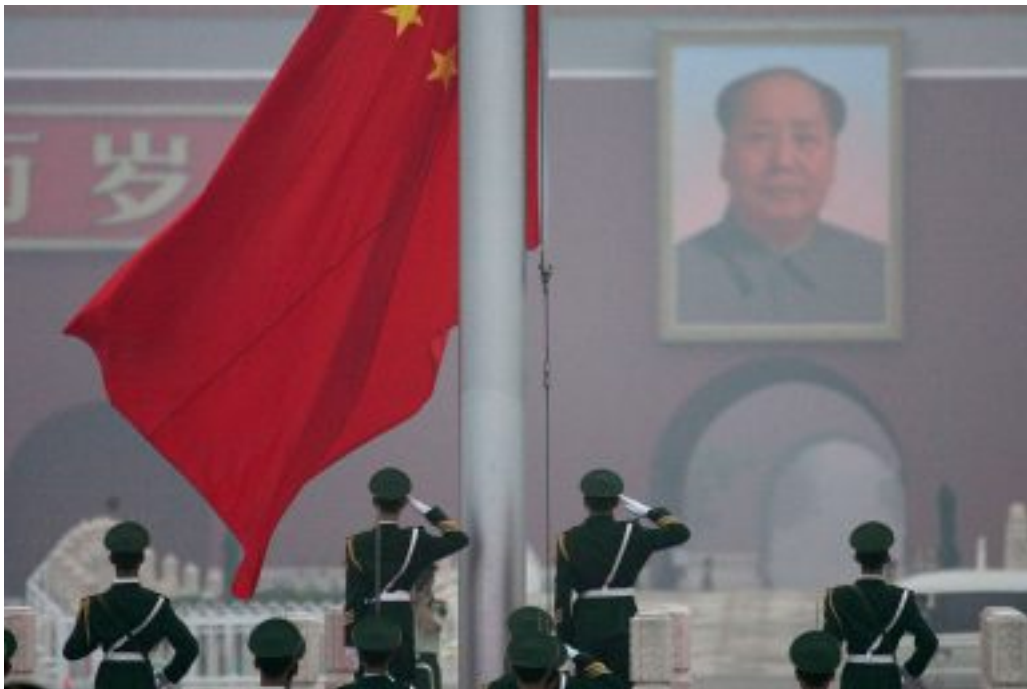

Nhìn chung, đa số các học giả Trung Quốc có xu hướng coi đây là một chiến lược để kiểm soát sự trỗi dậy của Trung Quốc. Tuy nhiên, các học giả Trung Quốc không chắc chắn về tính hiệu quả trong tương lai của chiến lược này do vẫn còn tồn tại trong hợp tác giữa Mỹ, Nhật Bản, Ấn Độ và Úc.

Các học giả Trung Quốc coi chiến lược an ninh Dương-Thái Bình Dương tự do và cởi mở là một chính sách ngắn hạn, nhưng họ không tin rằng nó sẽ lâu dài.

Mặc dù Chính phủ Trung Quốc chưa công khai thảo luận về chiến lược “Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương tự do và cởi mở” (FOIP) của Mỹ - thông điệp gửi đến giới

Trung Quốc là chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương – những công đồng học giả Trung Quốc đã có một cuộc tranh luận nảy lửa về bản chất của khái niệm này, tác động có thể có đối với Trung Quốc và khu vực, và tương lai của quan hệ Mỹ-Trung. Những cuộc tranh luận đang diễn ra giữa những tiếng nói bên trong của Trung Quốc đã làm sáng tỏ một khái niệm quan trọng trong quan hệ Mỹ-Trung và các vấn đề khu vực ở châu Á.

Định nghĩa của Trung Quốc

Theo một số học giả Trung Quốc, chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương là một ý tưởng số một để Mỹ kết nối an ninh Đông và khu vực Thái Bình Dương, kiểm soát chuỗi cung của Trung Quốc từ góc độ địa chính trị và bảo vệ quyền lãnh thổ và các lợi ích của chính họ trong khu vực.

Nhiều học giả Trung Quốc tin rằng khái niệm này vốn chưa phát triển hoàn thiện. Chẳng hạn, Lin Minwang, một nhà nghiên cứu thuộc Hội học Phúc An, tin rằng chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương vốn là một khái niệm cần được xây dựng và đổi mới an ninh 4 bên – Bắc Cực được hình thành gồm Mỹ, Nhật Bản, Ấn Độ và Úc – chứ là sự khởi đầu cho việc xây dựng khu vực an ninh an ninh Đông-Thái Bình Dương.

Hơn nữa, nhiều học giả tin rằng chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương đơn giản là sự kết quả và mở rộng chiến lược “tái cân bằng” của Chính quyền Obama. Chẳng hạn, Wang Xiaowen, một học giả thuộc Hội học Ngôn ngữ và Văn hóa Bắc Kinh, đã viết rằng chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương về cơ bản là một sự mở rộng và làm sâu sắc hơn chiến lược “tái cân bằng”, với mục tiêu kết nối khu vực an ninh Đông và Thái Bình Dương về mặt chiến lược.

Zheng Yongnian, một học giả nổi tiếng đến từ Singapore, đã lưu ý rằng “sự xuất hiện của ‘chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương’ có liên quan đến thực tế rằng trật tự thế giới và cốt lõi của cuộc cạnh tranh quyền lực đang trải qua một sự chuyển biến lớn”.

Việc phát triển khái niệm này có liên quan mật thiết đến những thay đổi trong tình

hình đĩa chính trục của châu Á, và định nghĩa của nó về an ninh Đông-Thái Bình Dương nhằm mục đích định hình lại trật tự khu vực này. Một số học giả tin rằng cốt lõi của chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương là nhóm 4 nước đồng gia là B, T, J, C. Jin Canrong, một học giả nổi tiếng người Trung Quốc đến từ Hội Nhân dân, tuyên bố rằng “liên minh M-Nhật B-N-Úc dựa trên các giá trị dân chủ, trong khi liên minh Nhật B-N-Úc-Việt Nam, đồng gia M mục tiêu nhiên chấp nhận và Nhật B đóng vai trò dẫn đầu, là một khái niệm đĩa chính trục”.

Hiện tại, M, N, Nhật B và Úc đang nỗ lực có những đánh giá và cân nhắc khác nhau về chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương. Do sự suy giảm sức mạnh của M và những chia rẽ nội bộ trong hệ thống liên minh, và những khác biệt trong những lợi ích của các nước, có những khác biệt trong cách mà mỗi thành viên huy động các nguồn lực chiến lược. Theo nghĩa đó, nhiều học giả Trung Quốc tin rằng chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương do Chính quyền Trump đưa ra là có hạn và phải đổi mới với nhiều điều không chắc chắn trong những năm tới.

Bối cảnh của chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương

Trong những năm gần đây, chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương và khái niệm B, T đã đồng gia ra và nhận được sự ủng hộ của nhiều nước tại nhiều thời điểm khác nhau. Một mặt, các học giả Trung Quốc tin rằng những thay đổi đĩa chính trục do sự trỗi dậy của Trung Quốc mang lại là nguyên nhân chính khiến Washington đang nỗ lực thúc đẩy các liên minh an ninh Đông-Thái Bình Dương, và chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương là nhằm chống lại hành vi của Trung Quốc trong tương lai.

Vài năm trước, Wei Zongyou, một học giả thuộc Hội Phúc An, đã xuất hiện khu vực an ninh Đông-Thái Bình Dương đang trở thành trung tâm của chiến lược tiếp theo của thế giới. Với sự trỗi dậy nhanh chóng của Trung Quốc, an ninh và nhiều nền kinh tế mới nổi khác trong khu vực an ninh Đông-Thái Bình Dương đã chuyển hướng các trung tâm chiến lược của họ sang phía Đông. Trung tâm của nền chính trị quốc tế cũng đã chuyển sang khu vực an ninh Đông và Thái Bình Dương. Chẳng hạn, Giáo sư Zhu Feng đến từ Hội Nam Kinh tin rằng chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương của Trump phản ánh thực tế rằng kể từ khi Chiến tranh Lạnh kết thúc, cán cân sức mạnh và tình hình đĩa chiến lược ở khu vực châu Á đã thay đổi. Chen Bangyu, một học giả thuộc Hội Sĩ Phạm Hoa Trung, chỉ ra rằng việc tạo ra cân bằng với Trung Quốc là một đồng gia cần thiết với M, Úc và an ninh nhằm thúc đẩy khái niệm chiến lược an ninh Đông-Thái Bình Dương. Xia Liping thuộc Hội

học cũng tin rằng chiến lược này của Mỹ thực tế là một nỗ lực nhằm tiếp tục sự trỗi dậy của Trung Quốc và An Á bên trong khuôn khổ của cấu trúc quốc tế và các quy tắc quốc tế vốn do Mỹ chi phối. Phần lớn các học giả Trung Quốc có hiểu biết tường tận nhau về định hướng của chiến lược An Á-Dương-Thái Bình Dương trong đó mục đích của nó là kiểm soát sự trỗi dậy của Trung Quốc.

Một khác, nhiều học giả cũng công nhận rằng chiến lược An Á-Dương-Thái Bình Dương của Trump là một phiên bản sửa đổi và cấp nhật của chiến lược “tái cân bằng” của Obama. Xue Li, một nhà nghiên cứu thuộc Học viện Khoa học xã hội Trung Quốc, tin rằng chiến lược mới này là cần thiết do vận hóa chiến lược và nhu cầu phải có cán cân sức mạnh ở Mỹ. Hu Xin, một học giả thuộc Hội học quốc gia và Khoa học và công nghệ quốc phòng, cũng chỉ ra rằng một trong những nguyên nhân gây thất bại cho sự lựa chọn của Trump về chiến lược An Á-Dương-Thái Bình Dương là do chiến lược “tái cân bằng” không thành công và ngoại giao láng giềng của Trung Quốc đã bù đắp cho bất kỳ hiểu quả ban đầu nào mà chiến lược “tái cân bằng” đã mang lại, buộc Mỹ phải tìm kiếm một “tiêu điểm” mới. Bên cạnh đó, Lin Minwang của Hội học Phúc An, người tập trung vào nghiên cứu quan hệ Trung-An, tin rằng việc thúc đẩy quan hệ giữa 4 quốc gia trong B4 T, và phát triển một cơ chế đối thoại 4 bên, là một động lực nội tại và nền tảng cho sự phát triển bền vững của cơ chế đối thoại an ninh.

Như vậy, những thay đổi trong môi trường địa chính trị ở khu vực châu Á-Thái Bình Dương là những nguyên nhân cần được thúc đẩy việc lập ra chiến lược An Á-Dương-Thái Bình Dương. Trong bối cảnh vận thế đang trôi chảy của Mỹ đang từng bước suy yếu và trung lực địa chính trị và kinh tế đang ngày càng chuyển dịch sang khu vực An Á-Dương-Thái Bình Dương, mục tiêu là định hình lại các liên minh và quan hệ đối tác để đối phó với sự trỗi dậy của Trung Quốc.

Chiến lược này hoạt động như thế nào?

Hiện nay, nhiều chiến lược gia người Trung Quốc đã chỉ ra rằng vì chiến lược An Á-Dương-Thái Bình Dương của Trump vẫn còn trong giai đoạn trình nghiệm, nên đường hướng chính sách của nó vẫn chưa chắc chắn. Tuy nhiên, không khó để dự đoán rằng Mỹ sẽ tiếp tục hành một chiến lược trên áp chiến lược chung lại Trung Quốc theo nhiều cách. Theo quan điểm của nhiều học giả Trung Quốc, các triển vọng trong tương lai của chiến lược An Á-Dương-Thái Bình Dương đều mờ nhạt. Chen Jimin, phó giáo sư thuộc Trường Ngoại ngữ Trung Quốc Trung Quốc, tin rằng nó sẽ phải đổi một với một sự điếm hướng như: Lập trình “Nỗ lực Mỹ trước tiên” của Trump đã làm xói mòn

đang lạc trong nước đối với chiến lược an ninh Dường-Thái Bình Dương; êkíp hiện nay của Chính quyền Trump không minh mẫn; và các nước trong khu vực đang “đốt cốc cho cốc 2 bên” (hay phòng ngừa) để tránh bị phụ thuộc quá nhiều vào một nước Mỹ không đáng tin cậy. Huang Jing, một giáo sư thỉnh giảng thuộc Trường chính sách công Lý Quang Diêu ở Singapore, tin rằng chủ mưu số một tại các chiến lược an ninh Dường-Thái Bình Dương thì không có nghĩa là nó có thể được thực hiện hiệu quả, và việc liệu nó có được thực hiện hay không phụ thuộc phần lớn vào cách phần lớn của Trung Quốc. Jin Canrong thuộc Hội Nhân dân đã chỉ ra một cách trực tiếp hơn rằng “ý tưởng ‘chiến lược an ninh Dường-Thái Bình Dương’ giống như một bong bóng; ngay khi một trỗi chiếu sáng, bong bóng sẽ bị nổ nát”. Quan điếm này trực tiếp đặt câu hỏi về tính khả thi và các triển vọng trong tương lai của BBT và khái niệm an ninh Dường-Thái Bình Dương rằng lớn hơn.

Tư quan điếm này, mặc dù các học giả Trung Quốc tin rằng mục tiêu ban đầu của chiến lược an ninh Dường-Thái Bình Dương, là một mục để nhốt đĩnh, là kiểm soát Trung Quốc và cần trợ việc xây dựng lại trật tự khu vực thông qua các chiến lược như Sáng kiến “Vành đai và Con đường” của Trung Quốc, những chiến lược an ninh Dường-Thái Bình Dương có thể phải đối mặt với các vấn đề về nguồn lực, và/hoặc bị chèn ép hàng loạt những thay đổi hơn nữa trong tình hình khu vực và việc các bên không thể tham gia đầy đủ.

Các học giả Trung Quốc do đó nghi ngờ liệu chiến lược an ninh Dường-Thái Bình Dương có thể đạt được các mục tiêu của nó hay không. Tuy nhiên, một số học giả cũng đã phân tích các xu hướng chính sách của thế giới Mỹ và cách họ suy ngẫm về chiến lược này. Giáo sư Zhu thuộc Hội học Nam Kinh tin rằng Mỹ sẽ tiếp tục sẽ dùng các liên minh quân sự của họ để đối trọng với Trung Quốc, mà rằng mạng lưới liên minh phương Tây ở châu Á, ngoài châu và kiểm soát Trung Quốc trong vấn đề Biển Đông.

Theo một phân tích của Wu Minwen đến từ Hội học quốc gia về Khoa học và Công nghệ quốc phòng, khi Mỹ triển khai chiến lược an ninh Dường-Thái Bình Dương trong khu vực, họ sẽ áp dụng các biện pháp toàn diện ở nhiều cấp độ để chính trị (thúc đẩy các giá trị dân chủ) cho đến ngoại giao (lôi kéo các nước đối tác có chung tư tưởng) và quân sự (tập trận và buôn bán vũ khí) nhằm đẩy mạnh sự mạnh mẽ kiểm soát sự trỗi dậy của Trung Quốc. Trong vấn đề này, Mỹ cũng nhằm mục tiêu làm suy yếu tiềm năng hàng hải của Trung Quốc nhằm mục đích duy trì, đảm bảo và củng cố vị thế bá chủ của Washington.

Đối với các học giả Trung Quốc, chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương phải đối mặt với nhiều điều không chắc chắn. Mặc dù mục tiêu cốt lõi của nó đã rõ ràng, nhưng khi nhìn kỹ Trung Quốc ở khu vực châu Á với chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương vẫn cần phải xem xét.

Tác động đối với quan hệ MĐ-Trung

Cho dù là chiến lược “tái cân bằng” của Chính quyền Obama hay chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương của Trump, thì việc MĐ điều chỉnh chiến lược châu Á-Thái Bình Dương đã lấy mối quan hệ Trung-MĐ làm điểm cân nhắc chính.

Tác động của chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương đối với Trung Quốc và quan hệ MĐ-Trung là mối quan tâm chung đối với nhiều học giả Trung Quốc. Một mặt, do thực tế rằng chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương vẫn còn trong giai đoạn trình bày, các học giả Trung Quốc tin rằng cho đến nay những tín hiệu đối với Trung Quốc và quan hệ MĐ-Trung vẫn còn hời hợt.

Giáo sư Zhao Kejin thuộc Đại học Thanh Hoa thì lo ngại quan hệ. Ông tin rằng trong chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương của Trump, Trung Quốc không hoàn toàn được MĐ xác định là một đối thủ chiến lược, và vẫn có nhiều không gian cho đàm phán. Jia Wenshan, một nhà nghiên cứu đến từ Học viện Phát triển và Chiến lược quốc gia thuộc Đại học Nhân dân, cũng chỉ ra rằng Sáng kiến “Vành đai và Con đường” của Trung Quốc và chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương không nhất thiết phải xung khắc với nhau. Ông lưu ý rằng “một số quan trọng thông phương Tây đã coi chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương, do MĐ, Úc, Ấn Độ và Nhật Bản lên kế hoạch, là một đối thủ cạnh tranh của Sáng kiến ‘Vành đai và Con đường’”. Những công việc nào việc thực hiện của Bộ Tư vấn thực nghiệm ngót 3 nguyên tắc tham vấn, cùng xây dựng và chia sẻ do Trung Quốc đề xuất, thì chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương mới có thể thực sự được coi là một phần không thể thiếu trong Sáng kiến “Vành đai và Con đường” của Trung Quốc.

Mặt khác, các khía cạnh cạnh tranh và đối đầu của chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương đã khiến một số học giả Trung Quốc bị quan và lo ngại về tương lai của quan hệ MĐ-Trung. Chẳng hạn, Wei Zongyou và các học giả khác tin rằng chiến lược an ninh DDDDD-Thái Bình Dương sẽ có tác động tiêu cực đến môi trường chiến lược xung quanh Trung Quốc ít nhất là trong ngắn hạn. Ding Dong, một nhà nghiên cứu

Cựu cố vấn cao cấp của Viện nghiên cứu hòa bình và phát triển quốc tế, một trung tâm do Trung tâm Carter của MIT và Hội học giao thông vận tải Tây An đứng sáng lập, tin rằng sự chuyển đổi chính sách của MIT đối với Trung Quốc có một tác động tiêu cực rõ ràng. Ông lập luận rằng chiến lược Ấn Độ-Thái Bình Dương là một phiên bản nâng cao của chiến lược “tái cân bằng” của Obama. Kết quả là, quan hệ MIT-Trung có thể hướng tới một kỷ nguyên “Chiến tranh Lạnh” mới trong những năm tới. Hơn nữa, một số học giả Trung Quốc tin rằng chiến lược Ấn Độ-Thái Bình Dương có thể đóng vai trò là đối thủ cạnh tranh với Sáng kiến “Vành đai và Con đường” của Trung Quốc. Với các khía cạnh kinh tế và an ninh quân sự cụ thể, chiến lược Ấn Độ-Thái Bình Dương có thể được coi là cạnh tranh với “Vành đai và Con đường”. Sự cạnh tranh như vậy chắc chắn sẽ có hại cho quan hệ MIT-Trung.

Nhìn chung, mặc dù có nhiều ý kiến khác nhau ở Trung Quốc khi đề cập đến khái niệm chiến lược Ấn Độ-Thái Bình Dương mới được đề xuất, đa số các học giả Trung Quốc có xu hướng coi nó như một chiến lược đối đầu trực tiếp của MIT với hi vọng kiểm soát hoặc trấn áp sự trỗi dậy của Trung Quốc. Tuy nhiên, các học giả Trung Quốc không chắc chắn về tính hiệu quả trong tương lai của chiến lược Ấn Độ-Thái Bình Dương vì vấn đề hợp tác giữa MIT, Nhật Bản, Ấn Độ và Úc sẽ rất lớn. Do đó, hầu hết các học giả Trung Quốc đều đang áp dụng cách tiếp cận “chờ xem” và trì hoãn các đánh giá sâu hơn cho đến khi có nhiều bằng chứng hơn.

Dingding Chen là giáo sư và Quan hệ quốc tế Hội học TP Nam, Quảng Châu, Trung Quốc, nghiên cứu viên không thường trú tại Viện Chính sách Công toàn Cầu Berlin GPPi), MIT. Ông cũng là Giám đốc Sáng Lập Viện Intellisia, một think tank lập nên thành lập nghiên cứu về các vấn đề quốc tế tại Trung Quốc. Lĩnh vực nghiên cứu của ông chủ yếu về chính sách đối ngoại của Trung Quốc, an ninh Châu Á, chính trị Trung Quốc. Bài viết được đăng trên [The Diplomat](#).

Trần Quang (gt)